Uzasadnienie

Projekt planu ochrony rezerwatu został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2 i 3 tej ustawy. Zakres zrealizowanych prac został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można wykonywać polowania oraz miejsc wprowadzania psów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 i 16 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można prowadzić działalność wytwórczą, handlową i rolniczą, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 11 i art. 20 ust. 3 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody. Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Z uwagi na znaczne zniekształcenie drzewostanów oraz niezbyt korzystną strukturę przestrzenną, nie należy wyznaczać obszarów ochrony ścisłej.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnianych dla amatorskiego połowu ryb i rybactwa, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

Przeprowadzona na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony ekspertyza nie wykazała istniejących wewnętrznych zagrożeń dla rezerwatu. Stan zachowania siedlisk przyrodniczych oraz skład gatunkowy występujących tu roślin i zwierząt sprawia, że obiekt ten cechuje się dość dużą stabilnością. W szczególności dobrze zachowane siedliska grup zwierząt i roślin związanych z terenami podmokłymi i wilgotnymi pozwalają utrzymać niczym niezachwianą wewnętrzną różnorodność biologiczną rezerwatu. Dzięki aktywności bobrów uwodnienie rezerwatu utrzymuje

się na stabilnym poziomie, pozytywnie przyczyniając się do zachowania siedlisk podmokłych lasów i turzycowisk we właściwym stanie ochrony, stwarzając dogodne i optymalne miejsca do bytowania i rozrodu dla kumaka nizinnego i gatunków ptaków, w tym dla derkacza. Nie odnotowano żadnych bezpośrednich zagrożeń dla wnętrza krajobrazu rezerwatu tworzonego przez mozaikę olsów, łęgów i turzycowisk. Całą jego powierzchnię zajmuje dynamiczna mozaika różnych siedlisk hydrogenicznych, z czego ponad 90% stanowią lasy – olsy porzeczkowe i łęgi olszowo-jesionowe. W ich obrębie rozmieszczone są pojedyncze płaty szuwarów, głównie turzycowych. Wszystkie stwierdzone płaty siedlisk odznaczają się wysokim potencjałem przyrodniczym i względnie dobrze zachowanymi warunkami wodnymi. O wysokiej wartości rezerwatu stanowią trwające w jego obrębie dynamiczne procesy przyrodnicze charakteryzujące się obfitymi zalewami wiosennymi oraz procesami sukcesyjnymi, polegającymi na przekształcaniu się siedlisk nieleśnych w leśne i na odwrót i związane z nimi odkładanie się dużej ilości martwego drewna. Warto zauważyć, że na terenie rezerwatu nie stwierdzono występowania gatunków inwazyjnych, co w dzisiejszych czasach jest już rzadkością i dodatkowo stanowi o wysokim walorze przyrodniczym rezerwatu. W związku z powyższym, w planie ochrony nie definiuje się istniejących zagrożeń wewnętrznych, o których jest mowa w art. 20 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwat pokrywa się powierzchniowo z obszarem Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009. W projekcie planu ochrony nie uwzględniono zakresu planu zadań ochronnych dla tego obszaru, gdyż zarządzeniem nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3830, z późn. zm.) został ustanowiony plan zadań ochronnych. Zgodnie z przepisem art. 20 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody w planie ochrony rezerwatu przyrody pokrywającego się w całości lub w części z obszarem Natura 2000 nie uwzględnia się zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, jeżeli dla obszaru tego ustanowiono plan zadań ochronnych.

W zarządzeniu nie wskazano obszarów, ani miejsc udostępnianych dla badań naukowych. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie, udostępnianie rezerwatu w celu prowadzenia badań naukowych może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 24 i ust. 5 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę

nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje natomiast możliwość precyzyjnego zdefiniowania w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat.

Status prawny rezerwatu został określony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie uznania rezerwatu przyrody Barania Ruda (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 1293). Funkcjonuje on w obrocie prawnym, jako forma ochrony przyrody, w celu zachowania kompleksu olsów z fragmentami łęgów olszowo-jesionowych i turzycowisk. Pod względem administracyjnym rezerwat położony jest w powiecie mińskim, gminie Mrozy.

Najistotniejszym zagrożeniem dla rezerwatu jest zaburzenie reżimu wodnego, w szczególności w efekcie odwadniania siedlisk hydrogenicznych sztucznymi rowami melioracyjnymi, znacznie przyspieszającym odpływ wód gruntowych i opadowych związanych z melioracją Witówki. Skutki odwodnienia rodzą kolejne zagrożenia, w szczególności grądowienie zbiorowisk łęgowych, przemianę siedlisk wilgotnych w kierunku pospolitych zbiorowisk szuwarowych, wymieranie gatunków cennych, przekształcanie gleb torfowych w murszowe. Najtańszą i chyba najskuteczniejszą metodą przeciwdziałania temu niekorzystnemu zjawisku, jest brak ingerencji w działalność bobrów w rezerwacie. Zagrożeniem dla funkcjonowania rezerwatu jest również jego mała powierzchnia, a przez to wrażliwość na zaburzenia zarówno naturalne, jak i antropogeniczne. Dlatego trudno przewidzieć, czy na tak małej powierzchni możliwe jest zachowanie mozaiki lasu w różnych stadiach procesów degeneracyjno-regeneracyjnych, warunkujących m. in. obecność cennej entomofauny saproksylicznej. Biorąc jednak pod uwagę stan siedlisk przyrodniczych i skład gatunkowy stwierdzonych zwierząt, można przypuszczać, że rezerwat jest stabilnym biotopem dla występujących tutaj grup zwierząt związanych z terenami podmokłymi i wilgotnymi. Dopóki stan uwodnienia siedlisk będzie właściwy, nie powinno dochodzić do istotnych zmian w składzie fauny kręgowców rezerwatu.

Silnymi stronami rezerwatu są dobre i w miarę stabilne warunki hydrologiczne dzięki działalności bobrów, naturalny charakter fitocenoz, brak ekosystemów silnie zniekształconych, brak wyraźnych symptomów degeneracji fitocenoz, synantropizacji flory i fauny, brak gatunków inwazyjnych, położenie w oddaleniu od zabudowań i w otoczeniu ekstensywnie użytkowanych łąk i lasów, duża ilość martwego drewna, starzejący się wiek drzewostanów. Do słabych jego stron można zaliczyć istniejący system melioracyjny, sąsiedztwo uregulowanego koryta rzeki Witówki i niewielka powierzchnia.

Zarówno rezerwat, jak i otaczające go ekstensywnie użytkowane tereny rolnicze oraz lasy gospodarcze stanowią części składowe półnaturalnego krajobrazu kulturowego, w którym większość jego cech wizualnych zależna jest od działalności człowieka. Brak ingerencji w rezerwat wydaje się obecnie najlepszym sposobem jego ochrony. Należy jednak monitorować stan uwodnienia siedlisk i działalność bobrów w rezerwacie. Ponadto warto jest prowadzić monitoring stanu siedlisk i gatunków chronionych fauny i flory. Szczególnie należy zwrócić uwagę na możliwość pojawienia się gatunków inwazyjnych. Na podstawie stwierdzonych w rezerwacie zagrożeń zaplanowano tylko jedno działanie – monitorowanie stanu zachowania siedlisk, flory i fauny oraz stanu uwodnienia. Monitoring stanu uwodnienia powinien być bezpośrednio związany z monitoringiem stanu siedlisk. Powinien polegać na obserwacji poziomu wody w rowach oraz sztucznym zbiorniku, obserwacji zalewów wiosennych w łęgach i ewentualnych zmian zachodzących w siedliskach (m.in. mineralizacja torfu, pojawianie się gatunków ekspansywnych, zanikanie flory higrofilnej). Nasilenie tych procesów powinno skutkować podjęciem odpowiednich, dodatkowych zadań ochronnych (np. piętrzenie wody w rowach).

Przeważającym typem ekosystemów na terenie rezerwatu są ekosystemy leśne – stanowią ponad 90% powierzchni rezerwatu. Zaliczają się do nich stosunkowo jednolite fragmenty żyznych lasów łęgowych i olsy związane z doliną rzeki Witówki. Pozostałą część w większości stanowią ekosystemy łąkowo-szuwarowe. To różnej wielkości enklawy śródleśne pokryte mozaiką szuwarów (przede wszystkim szuwarów wielkoturzycowych). Zaledwie ułamek powierzchni rezerwatu (0,15%) stanowią ekosystemy wodne. Zalicza się do nich niewielki, częściowo sztuczny zbiornik w centralnej części rezerwatu. Łęgi olszowo-jesionowe zajmują blisko połowę powierzchni rezerwatu (48% powierzchni całkowitej, 25,35 ha). Takie parametry stanu siedliska jak powierzchnia, gatunki charakterystyczne, gatunki dominujące, gatunki obce ekologiczne w drzewostanie, gatunki inwazyjne, rodzime gatunki ekspansywne czy perspektywy ochrony oceniono jako właściwe. Drzewostany łęgowe buduje przede wszystkim olsza czarna z niewielką domieszką jesionu wyniosłego. Sporadycznie zdarza się jabłoń dzika. Drzewostany nie przekraczają wieku 80 lat, a ich zwarcie waha się między 50 a 80%. Struktura wiekowa i przestrzenna są znacznie uproszczone. Grąd subkontynentalny zajmuje niecałe 0,5 ha na południowym krańcu rezerwatu. To najwyżej położona jego część, jednocześnie jedyny fragment, na którym występują gleby mineralne. Stan płatu oceniono jako zły ze względu na silne uproszczenie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanu oraz znikomą ilość martwego drewna, a także uproszczony skład gatunkowy runa.

Roślinność rezerwatu stanowi umiarkowanie dynamiczna mozaika łęgów, olsów oraz szuwarowych siedlisk nieleśnych, której istnienie uwarunkowane jest zmiennymi warunkami

wilgotnościowymi. Wiele płatów siedlisk leśnych ma charakter przejściowy pomiędzy olsami i łęgami olszowo-jesionowymi. Również siedliska nieleśne, w postaci śródleśnych enklaw różnej wielkości wykazują swoistą dynamikę. Część z nich powstała niedawno na skutek obumierania fragmentów drzewostanu, niektóre są na etapie zarastania krzewami i wyraźnie zmierzają w kierunku zbiorowisk leśnych, część wydaje się stabilna i utrzymuje się w stanie bezleśnym. Przez to, podobnie jak siedliska leśne stanowią często trudną do rozgraniczenia mozaikę różnych zbiorowisk szuwarowych, ziołoroślowych oraz krzewiastych.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie:

1) podał do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony poprzez:

a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,

b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Mrozy i Kotuń,

c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,

d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Siedlce;

2) wyłożył dokumentację przygotowaną na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony i projekt planu ochrony w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. O wyłożeniu dokumentacji i projektu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie poinformował poprzez:

a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,

b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Mrozy i Kotuń,

c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,

d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Siedlce.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa nie wniesiono żadnych wniosków i uwag do wyłożonego projektu planu.

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska opiniując przedmiotowy projekt planu ochrony nie wniosła do niego uwag.

Projekt planu ochrony został, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, przesłany Radzie Gminy Mrozy i Kotuń, celem zaopiniowania. Rada Gminy Mrozy uchwałą Nr XII/118/2018 z dnia 08 listopada 2019 r. pozytywnie zaopiniowała projekt zarządzenia. Rada Gminy Kotuń uchwałą Nr XIV.94.2019 z dnia 28 października 2019 r. negatywnie zaopiniowała projekt planu ochrony. W uzasadnieniu do uchwały wskazano "*Nie można pozytywnie zaopiniować planu ochrony rezerwatu przyrody „Barania Ruda' ponieważ: przy rezerwacie Barania Ruda powołanym w 2015 roku nie ustanowiono otuliny, rezerwat leży w granicach obszaru Natura 2000 oraz Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu - zakazy ustalone dla tych formach ochrony dostatecznie chronią obszar rezerwatu. Południowa część Gminy Kotuń jest obszarem rolniczym, rozwijającym się; wprowadzenie nakazu utrzymania dotychczasowego sposobu przeznaczenia i użytkowania gruntów oraz zakazu lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko poza obszarem dotychczas ustanowionych form ochrony przyrody ograniczy możliwość rozwoju gminy.*"

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie po przeanalizowaniu wniesionej uwagi wprowadził zmiany w projekcie planu ochrony w zakresie wskazań do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących sposobu przeznaczenia i użytkowania gruntów oraz lokalizowania przedsięwzięć na obszarach graniczących z rezerwatem przyrody.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:

1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;

2) na właściciela rezerwatu;

3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega:

1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;

2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;

3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 50 000 zł w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę o finansach publicznych;

2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem jest objęta prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje teren objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000 dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, jako specjalny obszar ochrony ptaków PLB140009 Dolina Kostrzynia. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.